

ENERGI

Ikke rein

■ Olje- og energiminister Åslaug Haga selger i dag, med sitt breieste kremmersmil, inn nye former for energiproduksjon som miljøvennlig, dessverre med støtte fra grupperinger som kaller seg miljøorganisasjoner. Siste nytt er kvadratkilometer med havvindmøller. Ingenting er mer fjernet fra å være «miljøvennlig».

Nylig fikk vi vite at kraftsvinnet fra teknisk foreldede og skitne vannkraftverk kunne forsynt 500.000 husstander. Linjenettet er like dårlig, med 30 prosent svinn på kalde dager, og linjekvaliteten har blitt dårligere på grunn av underinvesteringer etter at Stortinget privatiserte linjenettet.

Næringsbygg bruker, på grunn av arkitekturen som blir valgt, mer energi per kvadratmeter enn eldre bygg. Boliger vokser i grunnflate, og byggeteknikker og plassering i terrenget, som kunne redusert energiforbruket med 80 prosent i forhold til dagens gjennomsnitt, blir ikke tatt i bruk.

Medinvesteringer som utgjør deler av avkastningen på oljefondet, kan hurtigtoget mellom de store byene erstatte fly, med en åttendedel av energiforbruket per passasjerkilometer som gevinst. Gjennomsnittsbilen blir større, og til tross for teknologifremskritt øker drivstofforbruket per kjørt mil.

Disse få, blant mange, eksemplene viser at energiforbruket i Norge kan reduseres enormt – og raskt – uten lavere levestandard og med økt livskvalitet; vissheten om at vi ikke lenger ødelegger framtiden vår.

Når en befolkning ikke øker og teknologisk utvikling fører til at energiforbruket per forbruker minker, betyr det at materiell velstand øker ved det samme energiforbruket. Til overmål er kostnaden med ENØK – mer energieffektiv utnyttelse av eksisterende kraftverk, linjenett og forbruksenheter – 33 prosent av prisen av ny kraft.

Det er god grunn til mistanke om at Haga sin omsorg for miljøet er et vikarierende motiv, som naturen og forbrukerne betaler for. Her skal det skaffes arena for ingeniører, investeringer og entreprenører – altså makt og alliansespillet det ikke snakkes om i Norge – men som er grunnen til det som skjer.

Mennesket bruker allerede 25 prosent av biosfæren, en hovedgrunn til vår tids katastrofale artsutrydding. Regjeringens satsing på «rein» energi krever annektering av areal som forutsetter ytterligere okkupasjon av biosfæren. Mer energi skal brukes til mer forbruk.

«Miljøvern» er derfor bare ny glaser på gammeldags naturstridig tankegods. Vi trenger en økologisk økonomi, og ikke bare nytt navn på en finansøkonomi, der en begrenset natur skal levere stadig mer ressurser til en ubegrenset vekst.

Frøde Strønen, talsperson, Miljøpartiet De Grønne i Hordaland

Ingen trussel for kulturlandskapet

Tormod Vaaland Burkey

KRONIKK

Nasjonen har den siste måneden trykket minst tre innlegg som er ment å være tilsvarende på mitt svar til et innlegg av Torbjørn H. Kornstad, leder i Hedmark Senterungdom, hvor han hevder at rovdyr er en trussel mot det biologiske mangfoldet.

Kronikken til Torbjørn H. Kornstad er pussig: Det pleier ikke å være nødvendig å bruke så mye tid på hva forfatteren gjorde da han var to år gammel, eller hvor flink han mener seg å være til å identifisere planter. Dessverre er den tuftet på overfladiske «argumenter», som man har hørt tusen ganger fra folk som ikke har tilstrekkelig dyp økologisk eller evolusjonær innsikt. «A little knowledge is a dangerous thing».

Det er utmerket om noen vil jobbe aktivt for å ta vare på sopp, lav og høyere planter som er knyttet til arealer som har vært formet av gamle former for landbruk (så lenge det ikke er snakk om introduserte arter som utkonkurrerer truede arter). Mange er nok allikevel opprinnelig knyttet til naturlige forekommende habitater, og det hadde vært bedre å gjøre det som trengs for å opprettholde og gjenskape disse. Mange slike leveområder ligger dessverre i dag under gjødslede jorder eller beitemark og grankratt, men det er ikke for sent hvis man virkelig vil satse noe for å reversere trenden.

Feilen ligger i å påstå at rødlistede arter i kulturlandskapet har noen som helst kobling til forekomsten av store rovdyr. Hvor tror du Brudepore og Bittersøte vokste hen i 1840-årene, da det var rundt 3000 ulver her i landet? Gjengroingen skjer også på Vestlandet, hvor det ikke finnes store rovdyr. Dette er utelukkende et hendig knep som rovdyrmotstandere har skjønnet at de kan misbruke i sine bestrebelser på å utrydde rovdyrene. For de rødlisteartene som gagnes av slått eller ugjødslet beitemark kunne mye gjøres ved å la være å gjødsle så mye, og eventuelt få støtte til slått.

Argumentet om at ulven finnes mange andre steder, og at det derfor ikke skulle være nødvendig å ha ulv i Norge, var jo ventet. Det har man fått presentert mange ganger før. Og her skinner det gjennom at det man egentlig vil er å kvitte seg med rovdyrene.

Hvis Kornstad var så kvalifisert som han mener seg, så ville han være klar over at biodiversitet ikke bare er en enkel optelling av antall arter. Formler for bereg-

ning av diversitet tar hensyn til antall arter, men også hvor mange det er av hver art. En jevnere fordeling av bestandstettheter gir høyere diversitet. Et område med ti arter, hvorav ni arter har to individer hver og den siste har 1000 individer, har lavere diversitet enn et tilsvarende område med ti arter hver med 100 individer. Diversiteten i Norge vil altså bli høyere dersom forekomsten av sjeldne arter som ulv, fjellrev, og huldrestry får lov å øke. I tillegg inngår genetisk variasjon og økosystem variasjon sammen med artsrikdom i definisjonen av biomangfold.

Vi må altså ta hensyn til variasjon innad i enkelte arter, såvel som mellom artene og mangfoldet av økosystemer. Blir for store arealer dekket av jordbruk og skogbruk, for ikke å snakke om bebyggelse og veier, går mangfoldet ned. Mister vi en naturtype, eller den reduseres sterkt i omfang så går mangfoldet ned. Og mister vi en populasjon så går mangfoldet ned, selv om arten fortsatt finnes andre steder.

Det er ikke utvetydig dokumentert at ulven noengang forsvant helt fra Sør-Skandinavia. Men enten dens gjorde det eller ikke, så er den sørskandinaviske ulvestammen i dag tydelig genetisk distinkt fra den finskrussiske bestanden. Vi kan altså ikke utsette, eller engang redusere, den sørskandinaviske ulvbestanden uten å miste genetisk variasjon, og dermed redusere biomangfoldet globalt. Dessuten spiller store rovdyr en viktig funksjonell rolle i alle verdens økosystemer.

At ulvestammen i dag er innavlet, skyldes den halsløse nedskytingen som holder ulvestammen nede og gjør det nærmest umulig for ulver å overleve turen til Norge eller Sverige fra den finskrussiske bestanden. Det er enda ikke for sent å gjøre noe med det.

Hvis man egentlig bare vil ha villmark i Russland og Canada, så er det jo omtrent der vi er i dag. De som higer etter å få oppleve villmarken, og få oppleve hva det vil si å ha et rikt dyreliv, må jo allereide reise utenlands. Men hvorfor behøver det å være slik? Det ville være en enkel sak å tilpasse seg at det finnes rovdyr i Norge, hvis man bare ville. Og for mange av oss er det en rik og levende natur som gjør livet verdt å leve – når vi får sjansen til å oppleve det.

Et annet innlegg, av Ola Tronsmoen fra Alvdal, går utifra at jeg «ikke forstår dyreplageriet som utfolder seg der rovdyr ferdast». Ja, det er ganske riktig, jeg er ikke veldig opptatt av dette «dyreplageriet». Jeg er nok skyldig i å ikke være like opptatt av sauer og kuer som jeg er av ville dyr. Men Tronsmoen og andre er skyldig i å overfokusere på hvor ille det er for en sau å bli drept eller skadet av et rovdyr. Adrenalin kikker inn, og lidelsen blekner, sammenlignet med andre lidelser som man kan oppleve når den slippes i utmark uten tilsyn. Og sauens ve og vel er sauebøndernes ansvar, ikke ulvens.

Jeg er heller ikke opptatt av å «legge bro over skyttergravene mellom rovdyrtilhengere og rovdyrmotstandere», som Kornstad uttrykker det. Tiden for kompromisser med rovdyrmotstanderne forsvant en gang i tidsintervallet 1840 til 1860 da man skjøt over 200 ulv i året her til lands. I dag, når vi sitter igjen med fattigslige 20 ulver, må ulven totalfredes, og ulvestammen må vokse så raskt som mulig.

Alle som vil, skjønner at et 20-talls ulver ikke er noen trussel mot det norske kulturlandskapet. Om man tilbakeviser ett argument, finner rovdyrhaterne bare opp noen nye. Er det ikke sauen man er redd for, så er det kulturlandskapet, eller elgen, eller bikkja, eller småviltjakten, eller man er

Det er feil å påstå at rødlistede arter i kulturlandskapet har noen som helst kobling til forekomsten av store rovdyr.

redd for barna sine, eller man er redd for sin egen skygge. Det går mye raskere å finne på lettvinde vikarierende argumenter, enn å tilbakevise dem faglig. Derfor ville man aldri komme videre hvis man skulle prøve å diskutere saklig med innbitte rovdyrhater. Resten av samfunnet må bare gå utenom dem, og la dem bli enda mer irrelevante ettersom tiden går fra dem.

Økologi er et komplekst felt med mange og ofte overraskende interaksjoner, og det gjelder å ikke henge seg opp i lettvinde «sannheter» om hvordan ting henger sammen. Særlig når man prøver å fastsette årsak og virkning. For eksempel er det ikke gitt at man mister færre sauer om man dreper flere ulver. Det er flere forhold som heller tyder på det motsatte. Derimot foreligger det ingen studier som viser noen sammenheng mellom forekomsten av rovdyr og tilbakegang for planter som det er viktig å ta vare på i Norge.

Selvfølgelig, om man dreper alle ulver i hele verden så vil ikke ulven ta flere sauer. Og det er her rovdyrhaterne viser sitt sanne ansikt. Det er i hvert fall mer redelig enn å gjemme seg bak vikarierende argumenter om hvor bra det ville være for planter i kulturlandskapet. Særlig når en slik sammenheng verken er dokumentert eller sannsynliggjort.

Tormod Vaaland Burkey er dr. philos i økologi og populasjonsdynamikk

INGEN TRUSSEL: I dag sitter vi igjen med fattigslige 20 ulver i Norge. Alle som vil skjønner at et slikt antall ulver ikke er noen trussel mot det norske kulturlandskapet, skriver Tormod Vaaland Burkey. FOTO: POLAR ZOO